Route Educational and Social Science Journal

Volume 5(14), December 2018

Article History

Received / Geliş	Accepted / Kabul	Available Online / Yayınlanma
10.10.2018	20.12.2018	20.12.2018

AN EVALUATION ON LIFE CONDITIONS IN LATE OTTOMAN EMPIRE PRISONS: MALATYA PROVINCE PRISONS

SON DÖNEM OSMANLI HAPİSHANELERİNDEKİ YAŞAM KOŞULLARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME: -MALATYA SANCAĞI HAPİSHANELERİ-

***Murat Gökhan DALYAN*[1]**

Abstract

In classical era of the Ottoman Empire, prisons were for elites. Exile, imprisonment in a castle, and physical punishment were some of the punishment methods that were performed for ordinary people publicly. In 19th century, the Ottoman Empire made new regulations for the prisons, as being parallel to the regulations to other institutions of the Empire. As a result of these regulations, people were imprisoned for remediation instead of physical punishments performed in public. However, economical situations of the Ottoman Empire did not provide good prison conditions for prisoners. The prisoners had to live under very bad conditions in prisons without enough food, beds, and medicines. Malatya province prison was one of those prisons which had bad conditions for prisoners. In this study, the prisons of the Ottoman Empire were investigated through Malatya Province prisons.

Key Words: Malatya, Prison, Adıyaman Life Conditions and Ottoman Empire

Öz

Klasik dönem Osmanlı hapishaneleri genellikle seçkinler içindi. Sıradan halk için cezalar toplum önünde geciktirilmeden verilen sürgün, kalebentlik ve bedeni cezalardı. 19. Yüzyılla birlikte Osmanlı Devleti, her kurumda olduğu gibi ceza ve hapishane kurumlarında da yeni düzenlemeler yaptı. Buna göre artık bedeni cezalardan daha çok suçlunun hapishanelere konularak yeniden topluma kazandırılması amaçlanmıştır. Ancak devletin içinde bulunduğu mali ve ekonomik durum buna imkan vermemiştir. Hapishanedekiler yetersiz barınma, beslenme ve ilaçsız bir şekilde çok kötü şartlarda yaşamak durumunda kalmışlardır. Malatya hapishanesi bu tür hapishanelere örnek teşkil etmektedir. Bu çalışmada Malatya hapishanesi örneğinde Osmanlı hapishanelerinin durumuna değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Malatya, Hapishane, Adıyaman, Yaşam Koşulları ve Osmanlı Devleti

[1] Dr. Öğretim Üyesi, Adıyaman Üniversitesi, E-mail: mgdalyan@hotmail.com

Giriş

Malatya hapishanesi Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde özellikle kazalardaki suçluların hapsedilmesinde önemli bir görev üstlenmiştir. Bu durum daha sonraki dönemlerde devam etmiştir. Edebiyatımızda ve popüler kültürde önemli bir yeri olan Kemal Tahir bu hapishanede 1945 yılında yatmış ve tuttuğu notları daha sonra bir "Karılar Koğuşu" isimli bir esere dönüştürmüştür. Karakterlerden Hanım ve aşığının hikâyesi gerçek olup mahkûmların akrabaları ve mahdumları Adıyaman'da hala yaşamaktadır. Çalışmamıza konu olan bu hapishanenin kuruluşu ve yaşam koşulları üzerine Osmanlı arşiv kaynakları temel olmak üzere bir çalışma yapmayı arzuladık

Klasik Dönem Osmanlı Hapishanelerinden Modern Hapishanelerine

Klasik dönem Osmanlı Devleti'nde hapis ve mahpushane olarak kullanılan tophane, yedi kule, Baba Cafer, tersane, kışla zindanları, kaleler ve gemilerdir (Yıldız, 2012: 240-245; Demirbaş, 2010:29). Bu yerler dışında Kıbrıs, Girit ve diğer adalar da etraflarının deniz ile çevrili olarak suçluların kaçmasını engelleyeceği düşüncesiyle hapishane olarak kullanılmıştır (Efdal, 2010: 130-139;Karaca, 2010:152-162). Bu dönemde hapishaneler daha çok şehzade, paşa, kadı ve bey gibi önemli devlet adamlarının alı konulduğu yerlerdir. Bir anlamda Osmanlı Devleti'nde hapishaneler seçkinler içindir (Öztürk, 2010:101-129).

19. yüzyılın başlarından itibaren özellikle Kırım Savaşı'ndan sonra Osmanlı Devleti'nin Avrupa'yla artan siyasi münasebetlerinin etkisi ile her alanda görülen yenileşme hareketinden hapishaneler ve mahkûmlar da nasibini almıştır. Buna göre artık suçluların cezalandırılması için bedeni uzuvların kesilmesi gibi bedeni cezaların uygulanmasından vazgeçilerek bunun yerine mahkûmların toplumdan tecrit edilerek pişman olmalarını sağlanarak topluma yeniden kazandırılmaları amaçlanmıştır (Öztürk, 2011:351-353)[2]. Bunda Osmanlı ceza sisteminin Avrupa'nın tepkisine neden olarak devletin iç işlerine karışmasının engelleme düşüncesi de etkili olmuştur.

1858 tarihinden itibaren başlayan hapishanelerin ülkenin her tarafında açılması özellikle 1878 yılından sonra hemen hemen tamamlanmış gibidir. Ancak bu hapishanelerin bazıları maddi yetersizliklerden dolayı istenileni vermekten uzak iki katlı kâgir binalardan (Şen, 2007:24-29; Orat ve Çelik, 2011:74) bazıları da Isparta'daki Süvari Kışlası'nın ahırından bozma yerlerden ibarettir (Gönüllü, 2011:360). Hapishanelerin fiziki yapıları dışında Osmanlı Devleti, işleyişleri hakkında da batılı anlamda düzenlemeler yapmaya çalışmıştır. Bu bağlamda mahkumların durumu ve hapishanelerle ilgili dünya da olan bitenlerle ilgilenmeyi sürdürmüş hatta 1900 yılındaki Brüksel'deki hapishaneler konferansına Erzurum Valisi Mustafa Nazım Osmanlı delegesi olarak katılmıştır (Cevizler ve Öncü, 2013:72).

Çıkarılan hapishane yönetmeliğine göre mahkûmlara yılda ikişer adet yazlık ve kışlık kumaştan elbise, üçer adet gömlek, üç çift çorap ve kundura verilmesi esasa bağlamıştır. Bunun dışında iki yılda bir adette aba verilmesi uygun görülmüştür. Bu giyim eşyaları sadece altı aydan fazla hüküm giyen mahkûmlara mahkûmiyet sırasına

[2] Avrupa'da ceza hukukunda ilk dönemler suçluların atlara bağlanarak bedenin çeşitli parçalara ayrılması ve bedenin üzerinde birçok işkence şekillerinin bunduğu ağır cezalar bulunmaktadır. İlk defa hürriyetten yoksun bırakarak cezalandırma yöntemi 1588 yılında Amsterdam'da16 yaşındaki bir çocuğun hırsızlık suçundan idam edilmesi gerekirken yoğun tartışmalar sonunda onun hürriyetten yoksun bırakılıp eğitilerek yeniden topluma kazandırılması kararlaştırılarak ilk hapishane oluşturulmuştur. Ancak zamanla 19. yüzyıla kadar hapishaneler bu amaçlarından uzaklaşarak evsizlerin, katillerin, hırsızların, hastaların, delilerin ve serserilerin kapatıldığı hatta unutulduğu yerler olmuştur. Hapishanelerde yaygın olan hastalıklar nedeniyle mahkumlar kısada ölmüşlerdir. Mahkum sayınsın artması ve bakımın zorlaşması üzerine 17. ve 18. yüzyılda mahpushaneler özel girişimcilere mahkumları çalıştırmaları amacıyla kiralanmaya başlanmıştır. Batıda hapishanelerin ıslahı ve mahkumların durumunun düzelmesi 18. yüzyılın sonunda Pensilvanya eyaletini kuran *Quaeker*, tarikatının hücre sistemi ile mahkumu Tanrıyla baş başa bırakan sessizlik ve İncil sistemini kullanmasıyla başlamıştır. Bkz. Timur Demirbaş, "a.g.m." s. 1-30.

göre verilmektedir. Aynı durum kadınlar içinde başörtüsü, entari, iç hırka, üç gömlek ve don, bir iç hırkası ve iki çift terliktir. Zengin varlıklı mahkûmların kendi şahsi elbiselerini ve eşyalarını kullanabilmeleri yetkili makamların izniyle gerçeklememektedir. Mahkûmların uyuması için her birine bir yatak ve yemek verilmesi arzulanmıştır. Ayrıca mahkûmların dini vecibelerini yerine getirmeleri zorunluydu. Yemek olarak mahkûmların düzenli bir şekilde yeterince gıda almalarını sağlayarak beslenmesi arzu edilmiştir. Bunun için Nizamname'de her mahkuma günde 300 gram iki adet ekmek ve yanında 130 gram civarında sade veya iç yağdan yapılmış mevsimine göre sebzeli veya zahireden ş içinde mutlaka et bulunan çorba verilmesi esasa bağlanmıştır. Buna göre her mahkûma 60 dirhem et, 40 dirhem pirinç, 6 dirhem yağ ve 4 dirhem tuz verilmektedir. Yemeğin içinde et olmadığı takdirde yağ miktarının arttırılması ve zeytin verilmesi istenmiştir (Şen, 2007:110-117). Ayrıca mahkumlara günde iki defa avluya çıkarılarak teneffüs ettirilmesi istenilmiştir (Gönüllü, 2011:385). Metin üzerinde var olan bu uygulamaların pratikte Anadolu'nun birçok bölgesinde hapishanesinde uygulanamadığı bilinmektedir. Bu durumdan Malatya ve sancakları da nasibini almıştır.

Malatya Sancağı Hapishaneleri

Malatya merkez ve sancaklarında devletin yenileşme ve modernleşme çabalarının bir sonucu olarak tevkifhaneler ve hapishaneler açılmış veya yenilenmeye çalışılmıştır. Malatya Hapishanesi Osmanlı Devleti'nin modernleşme çabalarının bir ürünü olarak 1874 yılında açılmıştır (DH.TMIK.S. 38/59.). Ancak kısa bir süre sonra bu hapishanenin bulunduğu mevkiden kaynaklı gerekse de binanın kötü durumundan dolayı hapishanenin bazı bölümleri harap olmuştur. 1878 yılında bu durumun içerdeki mahkûmların muhafazası konusunda sıkıntılara yol açacağı ve binanın fiziki durumunun daha da kötüleşerek daha fazla masrafa yol açacağı öngörülerek bir an önce 6 bin kuruş paraya tamir edilmesi istenmiştir. 1879 yılında bu istek kabul görmüştür (İ.ŞD. 43/2268). Bu hapishane aslında tam olarak bu iş için yapılan bir bina olmayıp eskiden askeri amaçlı olarak inşa edilen ve kullanılan bir bina olduğu arşiv belgelerinden ve özellikle DH.MB. HPS.42/35.'den anlaşılmaktadır. Çünkü hapishane olarak tasarlanıp inşa edilmeyen bu binanın tamir ve diğer ihtiyaçları sürekli olarak yazışmalar yapılmıştır (DH.MB. HPS.42/35.). Malatya'da bugün ordu evinin üst tarafında bulunan subay lojmanlarının yerinde inşa edilmiş olan kışlanın (Işık, 1998:617) bir bölümü olarak kullanılan ve 120 kişilik olarak tasarlanan bu hapishanede bulunan mahkumların sayısı zamanla artarak 1898 yılında 200 kişiye ulaşmıştır (DH.TMIK.S. 38/59.). Bu hapishanenin açılmasından sonra zamanla Malatya Sancağı'nın Besni, Adıyaman, Pütürge, Akçadağ ve Adıyaman gibi kazalarda binaların bazı bölümleri düzenlenerek hapishaneler açılmıştır. Öte yandan bu kazalarında açılan hapishaneler ve tevkifhaneler, en başından bu amaç için inşaa edilmediklerinden olsa gerek sürekli olarak yenilenme ve inşaat konularından muzdarip olarak yazışmalara konu olmuşlardır (DH. MKT. 1522/23; DH. MKT. 1532/66; DH. TMİK.S. 20/12). Zira Malatya sancağının kazalarındaki hapishane olarak nitelendirilen yerler Hısn- Mansur (Adıyaman) örneğinde olduğu gibi gerçekte hükümet konaklarının içindeki veya bitişindeki birer odalardan veya müştemilatlardan ibarettir (MVL.300/46; ML.EEM.1029/7; DH.TMIK.S. 38/59). Bu nedenle uzun süreli mahkûmiyet kararı bulunanlar kısa bir tutukluluk evresinden sonra buralarda fazla tutulmayıp Malatya hapishanesine gönderilmişlerdir. Adıyaman'da Tapudaki yolsuzluğundan dolayı Binbaşızade Abdullah (Binzet), ve eşkıyalıktan Samsatlı Kadir Ağa ve oğlu Hamo örnek gösterilebilir(DH.MKT. 2629/38.). Sürekli olarak kalabalık olarak tasvir edilen bu hapishanedeki mahkumlar, II. Meşrutiyet'in ilan edilmesinden sonra çıkarılan af neticesinde mahkumlar salı verilmiştir (DH.MKT.2835/28.)

Malatya Sancağı Hapishanelerinde Yaşam Koşulları

1893 yılında Malatya ve Adıyaman çevresinde meydana gelen deprem sonucunda hapishane büyük oranda zarar görerek duvarları yarılmıştır. Zarar gören hapishaneden mahkûmların kaçma ihtimali doğundan mahkûmlar askeri koğuşlara alınmıştır. Daha sonra mahkûmlar, mahkûmiyet sürelerine bağlı olarak Elazığ merkez hapishanesine ve Ergani ile Maden hapishanelerine nakledilmişlerdir. (Satılmış, 2016: 174;BEO., 165/12324; BEO., 168/12554) Depremden sonra Malatya ve çevresindeki hapishanelerin fiziki şartları bir daha düzelmemiştir. Nitekim 21 Aralık 1898 tarihinde Malatya, Adıyaman, Kahta ve Besni hapishanelerinin fiziki durumları mahkumların kalması için oldukça harap ve kötü durumdadır. Özellikle Malatya hapishanesinin durumunun çok kötü olduğu ve çökmesinden korkulduğu belirtilmiştir. Malatya hapishanenin zeminin sağlam olmamasından ve ani bir yangında kül olabileceğinden dolayı acilen 2.313 kuruş bir masrafla tamir görmesi gerektiği kararlaştırılmıştır. Ayrıca Malatya hapishanesinde başta cinayet koğuşu olmak üzere koğuşlarının kereste ve direklerinin çürümüş olduğu da belirtilmiştir (DH.TMIK.S. 38/59.). Buna rağmen gerekli tahsisatlar ayrılamadığından dolayı sık sık bu hapishanelerin tamiri için dahiliye ve adliye nezareti ile sürekli yazışmalar sürmüş ve durum devletin yıkılışına kadar devam etmiştir. Malatya sancağındaki hapishaneler, kötü fiziki şartlarından dolayı 1900 yılında Pütürge'de olduğu gibi içeri cereyan ve soğuk hava alan mahkûmların çok kötü şartlara maruz kaldığı harabe yerlerdir. Ayrıca bu binaların zemin döşemesinde olması gereken hasırların yokluğu nedeniyle mahkûmlar, toprak zeminde uyumak zorunda kalmışlardır. Buna benzer olumsuz uygulamalar ve şartlar Mamurat'ül Aziz ve Diyarbakır'daki hapishanelerinde de yaşanmaktadır. Bu şartlar dışında mahkûmlar, gıda ve beslenme konusunda da sıkıntılar yaşamış ve istihkakları olan ekmeğin gittikçe küçülmekle birlikte bunu dahi doğru dürüst alamadıklarından dolayı şikâyetlerde bulunmuşlardır. Bu nedenle 3 Aralık 1900 tarihinde yayınlanan ve Adliye Nezaretinden yayımlanan nizamnameye göre hapishanelerin durumunun iyileştirilmesi arzulanmıştır (DH.TMIK.S. 38/59.). İlerleyen yıllarda özellikle Malatya hapishanesinin kurulduğu bölge zemininin kazıldığında bir metreden dahi çıkan sulak bir tarım arazisi olması burada kalan mahkûmların özellikle nemden ve rutubetten etkilenerek sağlık sorunları yaşamalarına ve hastalıklara yakalanarak ölmelerine neden olmuştur. Zira hapishanenin yakınından Gelincik Suyu geçmektedir. Hapishanenin hava ve güneş almasını sağlayacak yeterli pencerelere sahip olamaması da mahkûmlar için bu rahatsız edici ortam şartlarının daha da ağırlaşmasına neden olmuştur. Muhtemelen bu olumsuz ortamdan dolayı mahkûm ölümlerinin artmasına bağlı olarak 5 Eylül 1899 tarihinde istenilen hapishanenin yeniden yapılması sırasında bir gusülhanenin de yapılması istenmiştir (Işık, 1998:726; DH.TMIK.S. 38/59)[3].

---

[3] 5 Eylül 1899 yılında Malatya Hapishanesinin yaşadığı sıkıntıların giderilmesi için yapılan keşif yazısında suyun hapishaneyi etkilememesi üç arşın yüksekliğinde bir bodrum ve buna bağlı bir menfez inşa edilerek tabanın tahta dizilmesi gerektiği veya hapishanenin tamamen bu bölgeden çıkartılması istenmiştir. Yine tedbir olarak sıralananlardan bir tanesi de hapishanenin münasip yerlerinde yeterli kadar pencere açılarak bu sayede içeriye ışığın ve hava değişiminin sağlanarak rutubetin azalmasının umut edildiği belirtilmiştir. Kadınlar bölümünün de erkek hapishanesiyle aynı durumda olduğu ve harabeye yüz tuttuğu belirtilmiştir. Bu nedenle burada tutuklu bulundurulmasının sakıncalı olduğu görüldüğünden bir müddetten beri kadın suçlular Zaptiye Nezareti'nin altında penceresi olmayan bir odalardan biri bu amaçla kullanılmaya çalışılmıştır. Ancak bu odanın kullanımında buranın hapishaneye uygun bir yer ve çevre olmamasından dolayı sıkıntılar çıktığı gibi bazı mahpusların da hastalandığı görülmektedir. 18 Eylül 1899 tarihinde Dahiliye Nezareti'nden gelen yazıda 1874 yılında yapılan Malatya Hapishanesi'nin tamiri için imkan dâhilinde 4200 kuruşun ayrıldığı belirtilmiş ise de Mamuratül El Aziz valiliğince hapishane dışında Malatya hükümet konağı için gönderilen 95.000 kuruşun bu iş için fazla olduğu bildirilerek artacak olan 70.000 bin kuruştan hapishanenin masrafı karşılanması istenilmiştir. Çünkü mahalli olarak karşılanan para ile hükümet konağının büyük oranda ihtiyacı karşılandığı Malatya Mutasarrıflığınca Eylül 1899 tarihinde kendilerine gönderilen 31 Mayıs 1899 tarihli hapishanelerin ve tevkifhanelerin durumunu soran yazıya verilen cevapta belirtilmiştir. 11 Ekim 1899 tarihinde mevcut durumlar göz önüne alındığında Malatya

Ancak Malatya hapishanesinin bu durumunun uzun yıllar devam ettiği yazışmaların devam etmesinden anlaşılmaktadır. Nitekim 1 Mart 1900 tarihinde 130 kişiye ev sahipliği yapan hapishanenin mahkûmları, kurumun sahip olduğu çamaşırhane ve gusülhanenin durumunun oldukça sıkıntılı olması mahkûmların başlıca şikâyet konusu olmuştur. Yapılan tahkikatta Mahkûmlarla tutukluların bölmesinde nizamnameye göre ayrım yapılmadığı gibi kadın hapishanesi olarak kullanılan bir odanın dahi pencereleri olmadığından dolayı gün ışığı alamadığı gibi odanın durumundan dolayı mahkûmların sıkıntı çektikleri Diyarbakır ve Mamurat'ül Aziz adliye müfettişlerinin yaptığı tahkikattan anlaşılmıştır (DH.TMIK.S. 38/59.). 23 Nisan 1902 tarihinde deprem nedeniyle çökme riski bulunan bu hapishanenin diğerlerinden ayrı tutularak acilen yeniden yapılması istenmiştir. 28 Haziran 1902 komisyon raporunda da aynı duruma tekrar vurgu yapılmıştır. Bu belgede hapishanelerde sağlıklı bir ortam olmadığından mahkûmların büyük bir çoğunluğunun hasta olduğu belirtildiği gibi Malatya hapishanesinin yaşanan deprem neticesinden artık tamiri mümkün olmadığı belirtilmiştir. Bu nedenle aynı tarihte Malatya hapishanesi gibi tamirata muhtaç olan Adıyaman, Malatya, Besni, Kahta ve Akçadağ için masraf olarak 241389 kuruşluk bir masraf çıkartılmıştır. (DH.TMIK.S. 38/59.). 6 Eylül 1902 tarihinde Malatya, Elazığ, Besni, Kâhta, Akçadağ hapishanelerinin sağlık şartlarının belirtilen kanunlara uygun olmadığı belirtilerek tamir ve yeniden yapılmaları için 241389 kuruş tahsisatına izin verilmesi Maliye Nezaretinden istenmiştir. Bu konuda 25 Mart 1904 tarihinde yeniden yapılan incelemeler ve yazışmalar 10 Ağustos 1904 tarihinde de devam etmiştir. (DH. TMİK.S 52/22;DH. MKT. 584/36). Ancak yine de hapishanelerin yapım ve onarımlarının gerçekleşmediğini 3 Ağustos 1905 tarihinde bu konula ilgili yazılan daha sonraki yazışmalardan öğrenmekteyiz. Görüldüğü gibi hapishanelerinin tamiratı için belirlenen miktar kullanılamamış ve dahiliye nezareti ile yeniden bu konuda yazışmalar yapılarak miktarın 266484'a çıkartılması istenmiştir (DH.TMIK.S. 38/59;DH. MKT. 584/36. DH. MKT. 1131/89).

Hapishanelerin tamirat ve yeniden yapılandırması için mali olarak kaynak aktarılamaması onların belirli bir düzen ve iyi bir yönetime sahip olmadığını göstermektedir. Nitekim 1902 yılındaki bölgedeki hapishanelerin durumuna örnek olması açısından bölgeden geçen Mark Sykes, şunları demektedir: " *Besni'deki hapishane ahşaptı ve kaldığım yere komşuydu. İçinde askerlik vergisini vermeyen üç Ermeni ve bir de Kürt vardı. Tımarhane inşaa edilmekte olduğundan bir akıl hasta da onlarla birlikte kalıyordu. Bu çok rahatsızlık verici bir durumdu, zira bütün zaptiyeler ve mahkumlar onu zapt etmeye uğraşıyordu. Türkiye'deki hapishane hayatının garipliğini göstermek için zalim (!) zaptiyeler yemeklerini mahkumlarla paylaştığını, mahkumların Hükümet Konağı çevresinde gezinip dolandığını, Jacob'a yemek pişirirken yardım ettiklerini ve herkesle görüştüklerini ve akşam olunca mağdur Ermenilerden birinin zaptiyeler ve mahkumlar için ekmek almaya gittiğini yazmak yeterli olacaktır*" (Sykes, 2000:111-112) sözleriyle belirtmektedir.

İlerleyen zamanlarda da daha iyi bir fiziki ortam için önceden belirlenen tahsisatın kullanılamadığını veya harcama için yeterli meblağ elde edilemediği görülmektedir. Bu bağlamda Malatya hapishanesinin yeninden inşası için 5 Aralık 1911 tarihinde yapılan keşif sonunda harabeye yüz tutmuş içerisinde mahkûmların tehlikede olmasından dolayı acilen Mamurat'ül Aziz valiliğince tamir edilmesi istenen hapishane

merkez hapishanesi için 4200 kuruş ayrılmıştır. Ancak bu para yeterli gelmediğinden dolayı Malatya Hükümet konağı için gönderilen paradan kullanılmak istenmiştir. Bunda Malatya hapishanesinin rutubetli, zemini sulu bir şekilde olmasından dolayı mahkûmların sıkıntı çektiği, mutsuz olduğu ve olumsuz şartlardan dolayı birçoğunun çeşitli hastalıklara yakalanarak öldüğü belirtilmiştir. Hapishanenin sağlıksız bir yapıda olduğuna dair belediye tıbbiyesinden de alınan raporla tespiti yapılmış ve hapishanenin onarmak yerine yeniden yapılması istenmiştir. Hapishanenin harabeye yüz tutmasından dolayı bir depremde yıkılacak kadar tehlikeli bir halde bulunmasından dolayı artık tamiri mümkün olmadığından yeninden yıkılıp yapılması istenmiştir. Bkz. DH.TMIK.S. 38/59.

için 48161 kuruş para tahsisine izin verilmesi istenmiştir. Ancak bu yazının da gereği yerine getirilmediği için tekrar 17 Nisan 1912 tarihinde maliye ve dâhiliye nezaretine tekrar yazı yazılmıştır. Alınan cevapta durumun yerinde tekrar araştırılması istenmiştir. Aynı yıl Malatya hapishanesinin bir koğuşu kullanılamaz hal geldiğinden açıkta kalan mahkûmlar zaten kalabalık olan Mamurat'ül Aziz hapishanesine gönderilmiştir (DH.MB. HPS.42/35.). 1 Temmuz 1912 tarihinde Malatya hapishanelerinde belediye tıbbiyesi tarafından yapılan sağlık koşullarının yerinde tespiti sırasında hapishanenin bütün koğuşlarının dar, karanlık, loş ve zemin döşemelerinden yoksun karma karışık bir halde olduğu belirtilerek hapishanenin bu şartlarından dolayı hasta mahkûmların çok kötü bir durumda olmalarının yanı sıra sağlıklı olanlarında zamanla hastalandıkları tespit edilmiştir (DH.MB. HPS.42/35.)[4]. Bunda hapishanenin inşa edildiği arazinin gayet rutubetli ve su çeken bir mahal olduğuna tekrar vurgu yapılmıştır. (DH.TMIK.S. 38/59.) Mahkumların sulak zemin ek olarak hapishanenin fiziki şartlarının da olumsuz olması onların yaşam şartlarını daha da ağırlaştırmıştır. Zira hastane odası olarak kullanılan odanın bile uzunluğu 5.5 genişliği 4 ve yüksekliği 2.5 metre olan bir bölümdür. İçinde ne bir karyola ne bir ilacı ve diğer gerekli malzeme vardır. Hastalanan mahkûmlar için hademe bulunmadığı gibi ilaçlar ancak gönüllü bağışlar sayesinde elde edilebilmiştir. (DH.MB. HPS.42/35). Zira devletin içinde bulunduğu koşullar hastaların tam olarak masraflarını karşılamaya yetmemektedir. Osmanlı Devleti, Haziran 1888'den Mart 1890 yılına kadar Malatya hapishanesinde tutuklular için harcanan 2940 kuruşun ancak 328 kurşunu karşılayabilmiştir.(DH. MKT. 1746/77).

Hapishaneleri gezen komisyon, 14 Temmuz 1912 tarihinde erkek hapishanesinde 313 tutuklu erkek mahkûmun 105'inin cinayetten hüküm giydiği tespit etmiştir. Hapishanede sağlıklı ve hasta mahkûmların bir arada bulunmalarının sağlıksız ve son

[4] Malatya ve çevresindeki hapishanelerin genel durumu aynıdır. Nitekim Mamurat'ül Aziz Hapishanesi ve çevre kazalardakiler de Malatya Hapishanesinden pek farklı değildir. Çünkü burada yatanların birçoğunun haklarını müdafaadan dahi eksik gariban yoksul kimseler olduğunu bunların birçoğunun istihkakları verilmemekte olduğu ve elbiselerinin şiddetli kış mevsimini geçirebilmelerine müsaade etmeyecek kadar yırtık pırtık olduğu belirtilmiştir. Yine bu hapishanelerin hasırlarının son derece köhne olduğundan mahkûmların toprak zemin üzerinde yatmak durumunda kaldıkları anlaşılmaktadır. Hasta olan mahkûmların muayenesi ve tedavisi belediye doktorundan vilayet merkezinden alınan izinle gerçekleştirilmektedir. Yapılan incelemeler vilayet ve kazalardaki müftü ile belediye doktorları tarafından gerçekleştirilmektedir. Çünkü Osmanlı Devleti elinden geldiğinde hapishaneleri doktor kontrolünde tutmaya, tayinlerini dağıtmaya ve çamaşırlarını vermeye çalışmıştır. Hapishanelerin sağlık durumunu kontrol için oluşturulan komisyonda mülkiye, adliye, zaptiye ve tıp doktorundan oluşmuştur. Elazığ merkez hapishanesi de rutubetli ve eski manzarasız bir hapishanedir. Bu durum kadın hapishanesi içinde geçeri olup yeniden yapılması istenmiştir. Dahiliye Nezareti tarafından hapishanelerin mevcut durumunun keşfi ve uygun olmayanların sağlıklı yapıya kavuşturulması için neler yapılması gerektiği yöndeki emir üzerine yapılan incelemede hapishanelerin aşağıdaki meblağlara masrafa ihtiyacı olduğu belirtilerek Dahiliye Nezareti'ne 5 Ocak 1899 tarihinde yazı yazılmıştır. Yine 21 Aralık 1898 yılında Adıyaman, Besni, Malatya, Kahta, Akçadağ hapishanelerinin durumu hakkında resimli haritalı bir durum raporu istenmiştir. Ancak bunların bir kısmın raporunun haiz olmadığı 30 Ocak 1899 tarihinde Mamuratül El Aziz vilayetince dâhiliye nezaretine bildirilmiştir

Hapishane'nin Yeri ve Masrafı

Harput	45.700
Malatya	70.000
Kahta	26.106
Akçadağ	32.724
Hısn-ı Mansur	32.098
Besni	32.826
Toplam	239454

Bkz. DH.TMIK.S. 38/59.

derece sakıncalı bir durum olduğunu belirterek valiliğe bildirmiştir (DH.MB. HPS.42/35). Buna göre Malatya Hapishanesinin koğuşlarının altından su aktığı gibi koğuşların kapısının önünde bulunan mahpusların akşam tuvaletlerini yaptıkları bir çukur bulunmaktadır. Hapishane koğuşlarının yeterli pencerelere sahip olmaması hava dolaşımına izin vermediğinden koğuşlara temiz havanın girmesi mümkün görünmemektedir. Buna ek olarak hapishanenin kullanımı için birleştirilen yerlerin eskiden ahır ve kömürlük olarak bu iş için uygun olmadığı gibi içerideki koğuşlar da yatan mahpuslar için tuvalet, yemek pişirmek ve çamaşır kurutmak için yeterli bir alan bulunmamaktadır ((DH.MB. HPS.42/35.). Aralık adı verilen bu koğuşta ve yanında bulunan kömürlük ve ahırdan bozma diğer kısımda kalan mahkûmların bir kısmı tahta ve bir kısmı toprak zemin üzerinde yaşamakta ve yatmaktadır. Ancak kömürlük ve ahırdan bozma yerde mahkûmların kalmasına uygun olmamasından ve yatacak yer sıkıntısından dolayı mahkûmlar avluya çıkartılarak burada yatırılmaktadır. Avlunun hapishane girişine bakmasının mahkumların kaçması ihtimalinden dolayı tehlikeli olduğu yetkililer tarafından belirtilmiştir (DH.MB.HPS.42/35.). Yazışmalardan mahkûmların sadece binanın uygun olmayan fiziki yaşam koşullarından değil aynı zamanda mahkeme ve adliyelerde yaşanan yolsuzluklardan dolayı da sıkıntı çektikleri, Osmanlı Dâhiliye Nezaretinden Adliye Nezareti'ne yazılan bir yazıda bu duruma vurgu yapılmasından da anlaşılmaktadır. Bu bağlamda Malatya bölgesi hapishanelerinde bir yıldan dört yıla kadar mahkemesi sürüncemede bulunan mahkûmlar bulunduğu bildirilmiştir.(DH.MB. HPS.42/35.). İdarenin kötü yönetimi neticesinde Ekim 1907 yılında Malatya hapishanesinde on beş yıl hapis cezası almış mahkûmlar arasında bir kavga çıkmıştır. Çıkan kavgada dışarıdan getirilen alet ve içeride yapılan bıçaklardan dolayı Mamo isimli bir mahkûm ölmüştür. Yapılan soruşturmada yedisi bıçak ve geri kalanları kama olmak üzere on dört kesici ve delici alet ortaya çıkartılmıştır.(DH.TMİK.M 257/42)

Malatya dışında yönetimin keyfi idaresine dair benzer durum bölge hapishanelerinden Besni hapishanesinde de mevcuttur. 17 Temmuz 1912 'de yapılan teftiş sonucu hazırlanan raporda mahkum ve tutukluların bir arada ve açıkta bulundurulduğu, yönetimin gaz ve ekmek temininde kimseyi dikkate almayan (hodserâne) bir tavır sergilendiği, 1911-12 tarihinden beri tevkif yazılarının yenilenmediği, tutuklulara mahsus defterlerin mahkeme reisine tasdik ettirilmediği gibi hususların tespit edilmiştir. (Özlü, 2015:54-57). Yukarıdaki bütün bu şartlar aslında Osmanlı Devleti'nin diğer bölgelerinde bulunan hapishaneleri içinde geçerli olduğu bilinmektedir.(Ahmet Şerif, 1999: 29-40, 45-46, 49, 83).

Malatya'daki hapishanenin koğuş adlarına bakıldığında Doğanlı ve Bulam koğuşları bulunmaktadır. Bu koğuşlarda kalanlar veya yatanlar muhtemelen bu bölgelerden gelmekte olduklarından kaldıkları yerlere bu adlar verilmiştir. Bu da bize aynı zamanda bu bölgelerde suç oranlarının yüksek olduğunu göstermektedir.

Koğuş Adı ve Yeri	Metre Karesi	Mahkûm Sayısı	Kişi başına Mt.	Pencere Sayısı	Aydınlık Durumu
Doğanlı	29	16-20	1,812-1,45	2	
Şubuda (?)	49,5	22-25	2,25-1,98	1	
Orta Koğuş	67,9	20	3,395		
Bulam	49,5	20-25	2,25-1,98		
Taze Aralık	53,9	20-25	2,695-2,156		
Eşkıya Koğuşu	37,44	16-20	2,34-1,872		
Katil Koğuşu	39	16-20	2,4375-1,95		
Eski Revir	22	12-15	1,833-1,466		
Nezaret Koğuşu	33,12	16-20	2,07-1,656		
K. Nezaret Koğuşu	16,25	4-6	4,0625-2,7085		
Toplam	397,61	162-196			

Bu tablodan anlaşılacağı üzere mahkûmlar için en fazla yerin bulunduğu koğuş orta koğuştur. Bu koğuş bile Malatya hapishanesinde mahkumların insanca bir şekilde barınmalarına olanak bulamadığının kanıtıdır. Mahkûmlar için kişi başına düşen en az metre kare Doğanlı ve Eski Revir koğuşudur. Aynı zamanda bu koğuşlardan Doğanlı koğuşu boşaltılacak olmasından dolayı hapishanede yer sıkıntısının artacağı düşünülmektedir. Bunun dışında hapishanede revir, gardiyan ve zaptiye koğuşları bulunmaktadır. Bu hapishanenin sağlık şartlarının uygun olmadığı Malatya Belediye Tabibi tarafından 15 Temmuz 1912 tarihinde bildirilmiştir ((DH.MB. HPS.42/35.). Malatya hapishanesinde 170 tutuklu bulunmakla birlikte bunların bir kısmının mahkemesi devam etmektedir. Ancak Elazığ Valisi Nazıma göre memurların eksikliği ve ahlaksızlığı yüzünden mahkeme olabilecek 50 mahkûmun işi savsaklanmaktadır. Valiye göre mahpusla birlikte memur kadrolarına da dikkat edilmelidir (DH.MB. HPS.42/35.).

Birinci Dünya Savaşı başladığında Malatya'daki mahkûmların durumu da kötüleşmiştir. 1917 yılında Savaşın yaratmış olduğu atmosferden yararlanarak hapishaneden kurtulmak isteyenler adına Hacı İbrahim ve Demirci Mustafa kendilerinin de fırsat verilmesi halinde diğer mahkûmlar gibi cephede savaşmak veya tarım sahalarında işçi olarak çalıştırılmak üzere affedilmelerini istemiştir.(DH. MB. HPS.M.31/65; (Işık, 1998:775-777).

8 Nisan 1917 tarihli Dâhiliye Nezaretinin Elazığ, Malatya, Besni ve Hısn-ı Mansur hapishanelerinde on sekiz yaşından küçük olarak mahkûmlar listesinde Besni'de üç, Hısn-ı Mansur'da bir ve Malatya Hapishanesinde ise iki kişinin on sekiz yaşından küçük olarak hapis yattığı görülmektedir (DH. MB. HPS.159/4). 1 Ocak 1918 tarihinde Mamurat'ül Aziz bölgesindeki hapishanelerin mahkûm sayısı verilirken Adıyaman, Besni ve Kâhta'daki hapishaneler belirtilmiş ancak mahkûm sayısı verilmemiştir. 46 mahkûmun 4 kadın olmakla birlikte cinayetten yattığı görülmektedir (DH. MB. HPS.162/36). 26 Mart 1919 tarihinde dâhiliye nezaretine Mamurat'ül Aziz valiliğinden yazılan yazıda Adıyaman'da bulunan mahpushanenin bakımsızlıktan viraneye dönerek nerdeyse tamamen içindeki tutuklu ve hapis yatanların barınamayacağı bir hal aldığı belirtilerek Malatya mutasarrıflığı tarafından yerinde yapılan keşif sonucunda tamiri için 40682 kuruş bir masrafı olacağı belirtilmiş ve dâhiliye nezaretine yazılmıştır. 1919 tarihinde Heyet-i Fen işleri tarafından yapılan hapishane keşfinde hapishanede tutuklu barındırılmasının artık mümkün olmadığı ve düşme tehlikesi bulunan duvarının Kırk bin altı yüz seksen iki kuruşa tamir edileceği belirtilmiştir (DH.MB.HPS.163/47).

Kadın Hapishanesi

Klasik dönemde Osmanlı Devleti'nde suçlu kadınlar için kullanılan hapishaneler Suriçi, Üsküdar, Tersane, Kasımpaşa gibi semtlerdeki kiralanan evler ve imamlar gibi güvenilir kişilerin evleridir. 19. yüzyıldaki hapishane düzenlemeleri çerçevesinde kadınlar içinde ayrı bir inşa edilmesi yönünde bir eğilim olmasına rağmen devletin içinde bulunduğu mali açmaz onları bu konuda daha tutumlu bir politika izlemelerine neden olmuştur. Bu nedenle ilk zamanlar yeni kadın hapishaneleri inşa etmek yerine ev kiralanması usulüne devam edilmiş ve yapılan erkek hapishanelerindeki bir iki odanın onlara ayrılmasına çalışılmıştır (Karaca, 2010:152-162).

1880 de yayınlanan nizamname ile tevkifhane ve hapishanelerde yeni düzenlemelere gidilmiştir. Bunlar arasında kadınların ayrı koğuşlara konması istenmiştir (Tekin, 2010: 90). Ancak Osmanlı Devleti'nin birçok vilayetinde kadın hapishanesi bulunmadığından kadın suçluların cezalarını çekmelerini sağlamak için ahaliden güvenilir ve emin olan kişilerin evleri kiralanarak mahkûmlar buralarda gözetim altında tutulmaya çalışılmıştır. Nitekim 1913 yılında Akhisar'da kadınlar için Emine Hatun adlı bir kadının evi, 50 kuruş kira hapishane ve bir kişi de 50 kuruş maaşla

gardiyan olarak tutulmak istenmiştir(Tekin, 2010: 91). Aynı şekilde Malatya Sancağında Adıyaman kazasında kadın hapishanesi bulunmadığından dolayı zanlılar ya müftü evinde yâda ileri gelen kişilerin evlerinde tutulduğu ve onlar tarafından yargılanmak zorunda olduklarından dolayı bazı sıkıntıların meydana geldiği anlaşılmaktadır. Bu sorunun giderilmesi için aynı tarihlerde idareciler aracılığıyla yazışmalar yapılmıştır. 13 Eylül 1893 tarihli yazıda Adıyaman'da kadın hapishanesi bulunmadığı birlikte yeni bir hapishanenin yapılmasının oldukça büyük masraflara yola açacağından bunun yerine hükümet konağı civarında bir evin aylık 50 kuruş karşılığında kiralanması ve ahaliden Bucak oğlu Hacı Ağa'nın aylık 50 kuruş maaş ile gardiyan olması kararlaştırılmıştır. Bir müddet sonra vilayet ve devletle olan yazışmalardan maliyenin durumu da göz önünde bulundurularak Adıyaman'da kadın hapishanesinin masraflarının karşılanamayacağından dolayı bunun yerine 14 Ekim 1887 Şurayı Devlet kararları örnek verilerek vilayet merkezlerine veya livalara mahsus olduğu bildirilerek 14 Ağustos 1894 tarihinde bu istek reddedilmiştir. Buna rağmen devlet bu belgede kadınlar için hapishanenin gerekli olduğunu da belirtmiştir (DH.MKT. 275/65). Kadın tevkif evi sorunu ileriki yıllarda da devam etmiş ve nitekim 3 Eylül 1902 tarihinde Mamurat'ül Aziz İstinaf Müdürlüğünden Dâhiliye Nezaretine gönderilen yazı da kadın tutuklular için Hısn-ı Mansur'da kaza merkezine yakın bir mahalde bir tevkifhanenin gerekli olduğu ve buna izin verilmesi istenmiştir. Gerekçede kadın hapishanesinin olmamasından dolayı birçok sorunla karşılaşıldığı ifade edilmiştir (DH.MKT.582/88). Muhtemelen bu sorunun aşılması için Adıyaman'daki kadın mahkumlar, 1892 yılında yeniden inşa edilen Malatya kadın hapishanesine nakledilmişlerdir.(ŞD. 2646/17). Ancak bu hapishane ayrı bir bina olmayıp erkek hapishanesinin bitişindeki koğuşlardan ibarettir. Nitekim 3 Aralık 1900 tarihinde adliye müfettişleri tarafından yapılan inceleme raporunda Adliye Nezareti tarafından yayınlanan nizamnameye göre Malatya'daki hapishanelerin durumunun iyileştirilmesi arzulanmış ve kadınlar için ayrı bir hapishane yapılması istenmiştir (DH.TMIK.S. 38/59.). İlerleyen zamanlarda sorun çözülememiş kadın suçluların durumu belgelere yansımaya devam etmiştir. Nitekim 25 Mart 1904 tarihinde Adıyaman, Kâhta, Besni, Eğin ve Pütürge gibi yerlerde hala kadın tevkifhanesi bulunmadığı Diyarbakır ve Mamurat'ül Aziz vilayeti adliye müfettişliği tarafından bildirilmiştir (DH. TMİK.S 52/22; DH.TMIK.S. 38/59). Bu durum Malatya sancağı ve çevresinde kadın suç oranlarının arttığı şeklinde yorumlanabilir. Muhtemelen bu gelişmeler üzerine Malatya'da var olan hapishanenin bir odası kadınlara ayrılarak bu sorun giderilmeye çalışılmıştır. 1904 yılında hapishane olarak kullanılan bu odanın pencereleri olmadığından dolayı gün ışığı alamadığı gibi odanın bu durumundan dolayı mahkûmların sıkıntı çektikleri Diyarbakır ve Mamurat'ül Aziz adliye müfettişlerinin yaptığı tahkikattan anlaşılmıştır. (DH.TMIK.S. 38/59.). Daha sonraki yıllarda Malatya hapishanesinde kadınlara ayrılan oda sayısı ikiye çıkmakla birlikte yaşam koşullarında herhangi bir değişiklik yaşanmamıştır. 15 Temmuz 1912 tarihinin ilk pazartesi günü Malatya tevkifhane, erkek ve kadın hapishanesinin teftişinde biri cinayet olmak üzere 15 kadının bulunduğu görülmektedir. Bu kadınların kaldığı hapishane aslında müstakil bir bina olmayıp biri erkek hapishanesinin bitişiğinde diğeri karşısında bulunan on kişilik iki odadan ibarettir. Ancak bu hapishanenin sağlık şartlarının kadın mahkumlar için uygun olmadığı Malatya Belediye tabibi tarafından tespit edilmiştir (DH.MB. HPS.42/35.). 12 Mart 1913 tarihinde Mamurat'ül Aziz bölgesindeki hapishanelerin mahkûm sayısı verilirken Adıyaman, Malatya, Besni ve Kâhta'daki hapishaneler belirtilmiş ancak bu bölgelerdeki mahkûm sayısı ayrı bir şekilde verilmemiştir. Mamurat'ül Aziz bölgesinde 46 mahkûmun 4'ü kadın olmakla birlikte bunların cinayetten yattığı görülmektedir (DH. MB. HPS.162/36).

Kadın Hapishanelerinin Durumu

5 Eylül 1899 Malatya kadın hapishanesinin durumu son derece kötü olduğu, harabeye yüz tuttuğu ve bulunduğu arazinin oldukça sulak ve kazıldığında bir metreden bile suyun çıktığı sulak bir yer olmasından dolayı içindeki mahpuslar nemden etkilenmekte ve rahatsız olmaktadırlar. Bunun giderilebilmesi için yapılan keşif yazısında suyun hapishaneyi etkilememesi üç arşın yüksekliğinde bir bodrum ve buna bağlı bir menfez inşa edilerek tabanın tahta dizilmesi gerektiği veya hapishanenin tamamen bu bölgeden çıkartılması istenmiştir. Yine hapishanenin ıslahı için tedbir olarak sıralananlardan bir tanesi de hapishanenin münasip yerlerinde yeterli kadar pencere açılarak bu sayede içeriye ışığın ve hava değişiminin sağlanarak rutubetin azalmasının umut edildiği belirtilmiştir. Bu yukarıdaki nedenlerden dolayı burada tutuklu bulundurulmasının sakıncalı olduğu görüldüğünden bir müddetten beri kadın suçlular zaptiye nezaretinin altında penceresi olmayan bir odalardan biri bu amaçla kullanılmaya çalışılmıştır. Ancak bu odanın kullanımında buranın hapishaneye uygun bir yer ve çevre olmamasından dolayı sıkıntılar çıktığı gibi bazı mahpusların da hastalandığı görülmektedir. Bu tür olayların önlenmesi için acilen kadınlara ait bir hapishane ve mevcut hapishaneye gusülhane yapılması istenmiştir (DH.TMIK.S. 38/59.).

Osmanlı'dan Cumhuriyete Malatya Hapishanesi

Malatya hapishanesi daha sonraki dönemlerde kazalarda ve daha sonraki adlandırmayla ilçelerde yeterli ve uygun binaların olmamasından dolayı önemli suçluların barındığı bir yer olmaya devam etmiştir. Cumhuriyet döneminde bile Adıyaman ve çevresinde doğru dürüst bir hapishane bulunmadığından suçluların bir bölümü Malatya'ya sevk edilmişlerdir. Kalanlar ise 1938 yılında camiden hapishaneye çevrilen Musalla Camii'nde hapis cezalarını çekmişlerdir. (Taşkın ve Parlak, 208:596) .

Malatya hapishanesi cumhuriyet döneminde de önemini koruyarak 1945'te Kemal Tahir, 1953 yılında Necip Fazıl Kısakürek ve İslam Demokrat Parti başkanı Cevat Rıfat Atılhan, Osman Yüksel Serdengeçti ve daha sonraki dönemlerde Hüseyin Üzmez gibi birçok ünlü ismi ağırlarmıştır. Günümüzdeki hapishane ise, 1983 yılında faaliyete geçmiş olup; Malatya şehir merkezinden yaklaşık 10 km uzaklıkta, Yeşilyurt İlçesi Yakınca Kasabası Özal Mah. Malatya-Ankara Karayolu üzerinde yer almaktadır. E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu 250.000 metrekare alan üzerinde 11.500 metrekare oturma alanına sahiptir. Kurumun A-B-C-D-E ve Çok Amaçlı 1 Kapalı Spor Salonu, 1 Açık Çim Futbol Sahası, 8 Çalışma Atölyesi, 5 Derslik ve 1 Kütüphane bulunmaktadır. Ana binaya bitişik olarak Jandarma Bölük Komutanlığı binası ve iki blok halinde olan 5 katlı 20 dairelerden oluşan lojmanlar, yeşil alan, futbol sahası, araba garajı, nizamiye, şoförler odası, jandarma oto garajı ve depolar bulunmaktadır. E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna girişler idari binanın ön kısmında bulunan ana giriş kapısından yapılmaktadır. Ceza İnfaz Kurumu Ana Binası toplam 6 bloktan meydana gelmektedir. (http://www.malatyaecik.adalet.gov.tr/)

Sonuç

Malatya sancağı hapishanesi Osmanlı Devleti'nin yıkılış döneminde yaşamış olduğu olumsuzluklarla ön plana çıkan ve bunu cumhuriyet dönemine kadar devam ettiren bir kurumdur. Bu özellikleriyle Malatya hapishanesi diğer Osmanlı hapishaneleri gibi orijinal olarak hapishane olmaktan çok kömürlük, ahır ve diğer müştemilatların dönüştürülmesiyle oluşturulmuş penceresi olmayan karanlık ve izbe yerlerdir. Devletin son yıllarında açıldıklarından ve mali olarak desteklenemediklerinden dolayı oldukça kötü durumdadırlar. Mahkumlara yeterli alan sağlanamadığı gibi kaldıkları odaların zemininin toprak ve tahtadır. Mahkumlar, bunun üzerinde yaz kış örtüsüz bir şekilde yatmaktadırlar. Bu nedenle mahkumlar arasında sürekli olarak

hastalıklardan dolayı ölümler olmaktadır. Buradaki mahkûmlar keyfi idarenin ve olumsuz yaşam şartlarının altında birçok sıkıntı çekerek af edilmeyi beklemişlerdir. Bu bağlamda Malatya hapishanesi girenlerin aslında ölümün, tabiat şartlarının insafına terk edildiği bir mekân olarak göze çarpmaktadır. Buradaki çalışma neticesinde Malatya hapishanesi gibi köklü bir kurumun gelişi en azından Osmanlı dönemi açısından ortaya konmaya çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

Osmanlı Arşivi

İ.ŞD.
DH.TMİK.M.
DH. MKT.
DH.TMIK.S.
DH.MB. HPS.
MVL.
BEO.
ML.EEM

Ahmet Şerif, (1999). Anadolu'da Tânin, c I., Yay. Mehmed Çetin Börekçi, TTK Yay.

Cevizler, E. ve Öncü, A. S. (2013). "Erzurum Valisi Mustafa Nazım Bey'in Vilayetteki Çalışmalarına Dair Raporu (1905)", History Studies Volume 5 Issue 1 Ocak/January.

Demirbaş, T. (2010). "Hürriyeti Bağlayıcı Cezaların ve Cezaevlerinin Evrimi", Hapishane Kitabı, Edit.Emine Gürsoy-Naskali Hilal Oytun Altun, 2. Baskı, İstanbul.

Gönüllü, A.R. (2011)."Osmanlı Devleti'nin Son Döneminde Isparta Hapishanesi (1867-1920)," Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Sayı, 29, Bahar.

http://www.malatyaecik.adalet.gov.tr/

Işık, A. (1998). Malatya (1918-1919), İstanbul.

Karaca, A. (2010). "XIX. Yüzyılda Osmanlı Devletinde Fahişe Hatunlara Uygulanan Cezalar: Hapis ve Sürgün", Hapishane Kitabı, Edit.Emine Gürsoy-Naskali Hilal Oytun Altun, 2. Baskı, İstanbul .

Özkul, A. E. (2010) "XVIII. Yüzyılın İlk Yarısında Kıbrıs'ta Kalebentler ve Cezirebentler". Hapishane Kitabı. Editörler Emine Gürsoy Naskali, Hilal Oytun Altun, Kitabevi Yayını, İstanbul,

Özlü, Z. (2015). Cenûbda Bir Şehr-i Medeniyet: Behisni (Bethesna-Besni), Gaziantep Üniversitesi Yayınları, Gaziantep.

Öztürk, N. (2010). "Osmanlılarda Hapis Olayları (1300-1512)", Hapishane Kitabı, Edit.Emine Gürsoy-Naskali Hilal Oytun Altun, 2. Baskı, İstanbul.

Satılmış, S. (2016). "1893 Malatya Depremi ve Afet Yönetimi," OTAM, 39/Bahar.

Şen, Ö. (2007). Osmanlı'da Mahkûm Olmak Avrupalılaşma Sürecinde Hapishaneler, Kapı Yayınları, İstanbul.

Taşkın, Ü. ve Parlak, A.G. (2018). "Cezaevi Olarak Kullanıldığı Yıllarda Musalla (Alaybeyi) Camii " Tarih Okulu Dergisi (TOD) Journal of History School (JOHS) Ağustos Yıl 11, Sayı XXXV.

Tekin, S. (2010). "Osmanlı'da Kadın ve Kadın Hapishaneleri", Tarih Araştırmaları Dergisi, c.29. Sayı 47.

Yıldız, M. (2012)."Osmanlı Devleti'nde Bir Saray Hapishanesi: 18-19. Yüzyıllarda Bostancıbaşı Mahbesi", Turkiyat Mecmuası, C. 22/Bahar.